

Тернопільський національний економічний університет
Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин
ім. Б. Д. Гаврилишина

Міждисциплінарна курсова робота

на тему:

**«ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ У СВІТОВІЙ
ТА УКРАЇНСЬКІЙ ЕКОНОМІЦІ»**

Студент(ка) 5 курсу, групи ЕМЕм-11

Слободян Г.М.

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 051 Економіка

Магістерська програма: Міжнародна економіка

Керівник:

к.е.н., доцент

Пода А.С.

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

Члени комісії:

Тернопіль – 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. Теоретичні аспекти створення та розвитку індустріальних парків: сутність, значення та особливості функціонування	5
Розділ 2. Досвід створення індустріальних парків в різних регіонах світу. Аналіз найбільших індустріальних парків країн США, Європи та Азії.....	15
Розділ 3. Індустріальні парки як ефективний інструмент розвитку економіки України: проблеми та перспективи.....	28
Висновки.....	37
Список використаної літератури.....	38
Додатки.....	43

ВСТУП

Актуальність даної теми дослідження полягає у тому, що в економіці сучасної України розвиток індустріальних парків створює нові можливості для розвитку промисловості і регіонів, зміцнення співпраці між підприємствами, інвесторами, органами місцевого самоврядування, інституціями економічного розвитку та іншими зацікавленими сторонами.

У економічно розвинутих і країнах, що розвиваються, з метою підвищення інвестиційної активності регіонів та забезпечення їх конкурентоспроможності, використовуються різні територіально-організаційні механізми становлення розвитку окремих територій. У зв'язку з погіршенням економічної динаміки та загостренням конкуренції на світових ринках інвестиційних ресурсів Україні необхідно сформувати сприятливий інвестиційний клімат для діяльності вітчизняних та іноземних інвесторів, а також запровадити дієві механізми стимулювання інвестиційної діяльності. До таких механізмів належить ідея створення та розвитку індустріальних парків.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Як відомо, питанням формування сприятливого інвестиційного клімату, прогресивного розвитку та створення індустріальних парків в контексті забезпечення сталого економічного зростання приділяли увагу такі вітчизняні та зарубіжні вчені: Б. Андрушків, С. Аптекарь, Т. Бень, Г. Бірман, В. Брич, В. Геєць, В. Гончаров, О. Данилов, В. Йохна, С. Ілляшенко, О. Кузьмін, А. Пересада, А. Савчук, В. Стадник, А. Череп, С. Шмідт, Д. Штефаніч та ін.

Дослідженням розвитку індустріальних парків України займається Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами, а також Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України.

Метою цієї курсової роботи є висвітлення проблеми створення і ефективності функціонування індустріальних парків в сучасних умовах господарювання на основі вивчення і узагальнення досвіду окремих країн, що активно розбудовують індустріальні парки як організаційно-економічну форму залучення інвестицій для створення високотехнологічного промислового виробництва, визначення найбільш ефективних механізмів та інструментів стимулювання розвитку індустріальних парків, що можуть бути застосовані в Україні.

Відповідно до мети магістерської роботи були визначені наступні **завдання:**

- розглянути особливості та основні теоретичні аспекти створення та діяльності ІІІ;
- охарактеризувати особливості функціонування найбільших індустріальних парків світу, на прикладі країн США, Європи та Азії;
- знайти оптимальні напрямки вдосконалення умов діяльності ІІІ в Україні

Об'єктом дослідження даної роботи є досвід створення індустріальних парків у країнах США, Європи та Азії.

Предметом дослідження виступають основи функціонування індустріальних парків на сучасному етапі, на прикладі найбільших ІІІ сьогодення, а також можливості та перспективи їхнього розвитку в Україні.

Новизна отриманих результатів полягає у поглибленні існуючих теоретико-методологічних основ дослідження індустріальних парків і розробці науково-практичних рекомендацій щодо актуальності створення індустріальних парків в Україні та перспектив розвитку економіки нашої держави завдяки цьому.

При виконанні дослідження магістерської роботи використано наступні методи: спостережень; статистичної обробки фінансової інформації; порівняльного фінансово-економічного аналізу; кореляційного аналізу; системного аналізу.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ: СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Індустріальний парк – це спеціально організована для розміщення нових виробництв територія, забезпечена енергоносіями, інфраструктурою, необхідними адміністративно-правовими умовами, керується спеціалізованою компанією [16].

Основна відмінність між індустріальними і технологічними парками полягає в тому, що перші лише створюють умови шляхом забезпечення підприємств інфраструктурою для їхньої основної виробничої діяльності, а технопарки безпосередньо здійснюють розробку і впровадження нових технологій у виробництво. Тобто, індустріальний парк створюється з метою розвитку бізнесу, а технологічний парк – з метою розвитку нових технологій, проведення наукових досліджень, розробок, сприяння інноваційній діяльності.

Різниця між індустріальним парком і вільною економічною зоною полягає у головному принципі господарювання класичного індустріального парку – власник ІП здає інженерні підготовлені ділянки в оренду промисловим компаніям. Основою таких парків є земельна власність, юридично і технічно організована як спеціалізований об'єкт прибуткової нерухомості, оснащений відповідною інженерною і транспортною інфраструктурою, зазвичай включає офісні і виробничо-складські будівлі.

Ініціаторами створення індустріальних парків можуть бути органи державної влади, органи місцевого самоврядування, юридичні або фізичні особи, які мають право на створення індустріальних парків на землях державної, комунальної чи приватної власності. В Україні індустріальний парк створюється на строк не менше 30 років, для надання державної підтримки, уповноважений державний орган створює, веде та розміщує на своєму офіційному веб-сайті Реєстр індустріальних парків [18].

Обов'язковими ознаками створення індустріальних парків є [22]:

- земля (наявність дозволу на використання землі на певній території конкретного регіону;
- спеціалізовані об'єкти капітального будівництва;
- сучасна інженерна інфраструктура;
- наявність керуючої компанії;
- визначені юридичні умови (категорія землі, дозволи на використання землі та будівель, наявність погоджень зі службами з питань пожежної, екологічної безпеки, дотримання встановлених законодавством норм і вимог).

Таким чином, земельна ділянка з необхідним інфраструктурним забезпеченням значно скорочує інвестору «час до ринку» – з 2–3 років до 6–9 місяців. Тобто, індустріальні парки створюють привабливий інвестиційний клімат для інвесторів, а підтримка з боку держави відіграє роль додаткового заохочувального стимулу для інвестицій.

Конкурентними ознаками створення індустріальних парків є:

- географічна близькість ринків збуту і трудових ресурсів;
- наявність фінансових партнерів;
- транспортна доступність, інтеграція декількох видів транспорту (авто, залізничний, авіа, водний транспорт);
- надлишкова забезпеченість енергетичними ресурсами;
- спрощений порядок проходження резидентами адміністративних та дозвільних процедур;
- близькість житлової і соціальної інфраструктури;
- можливість розширення та (або) диверсифікації виробництва; – передові інженерні рішення тощо [28].

Основні етапи створення та організації ІІІ представлено у табл.1.1.

Основні етапи створення індустріального парку

I етап	Пошук земельної ділянки
II етап	Створення концепції індустріального парку
III етап	Проведення відкритого конкурсу для вибору керуючої компанії
IV етап	Укладання договору з керуючою компанією про створення і існування індустріального парку
V етап	Створення індустріального парку та внесення його до Реєстру ІІІ

Говорячи про індустріальні парки, важливо з'ясувати їх сутність, основні характеристики, види та роль в економічному розвитку регіонів.

Головна роль індустріальних парків полягає у зростанні інвестиційної активності, економічному розвитку та рості виробництва на певній території, формуванні точок регіонального зростання та вирішенні соціально-економічних проблем розвитку регіонів. Саме на ІІІ покладається важливе завдання забезпечення структурних перетворень та технологічної модернізації економіки України.

Основними характеристиками ІІІ є наявність промислової землі, інженерна інфраструктура, керуюча компанія, забезпечення юридичних умов (табл. 1.2). Підприємства, що розміщені на території ІІІ здебільшого пов'язані технологічним ланцюгом та спільним використанням території, послуг, що надає керуюча компанія (виробничі потужності, складські приміщення) з метою забезпечення синергетичного ефекту від економії витрат.

Основні характеристики індустріального парку [14]

Необхідні умови		
Земля, що може бути використана для промислових цілей	Спеціалізовані об'єкти капітального будівництва та інженерна інфраструктура	Юридичні умови
Суб'єкти індустріального парку		
Керуюча компанія – юридична особа, що уклала угоду з ініціатором створення ІП	Ініціатор створення індустріального парку: органи державної влади, місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи – власники земельних ділянок	Учасники індустріального парку: господарські товариства, фізичні особи-підприємці
Індустріальний парк		
Конкурентні переваги ІП – географічна близькість ринків збуту та трудових ресурсів, наявність фінансових партнерів, транспортна доступність, можливості розширення та диверсифікації виробництва, розвинені сит інфраструктури	Принципи створення та функціонування: <ul style="list-style-type: none"> - вільний доступ до інформації; - конкурентність у виборі керуючої компанії; - рівність усіх учасників ІП; - гарантованість права власності на усі земельні ділянки; - додержання умов договору на участь у створенні ІП; - законність у створення та функціонуванні ІП. 	

Проведений більш детальний аналіз основних характеристик індустріальних парків дозволив виділити ряд класифікаційних ознак та згрупувати основні види ІП (табл. 1.3).

Класифікація основних видів індустріальних парків [14]

За правом власності	Муніципальні
	Приватні
За типом виробничих площадок	Грінфілд – нові парки збудовані з нуля
	Браунфілд – це старі, створені на базі колишніх промислових зон
За галузевою структурою	Універсальні – учасниками є компанії, що не є суміжними та, можуть відноситися до різних галузей
	Спеціалізовані – створюються компаніями з суміжним виробництвом, або базуються на інтеграції незалежних підприємств, що працюють в одній галузі
Залежно від моделі управління	Управління інфраструктурою здійснює керуюча компанія
	Дрібні індустріальні парки не управляються

	спеціалізованою компанією, а підприємства, що знаходяться на одній території самі надають необхідні послуги і залучають компанії зі сторони
За статусом індустріального парку	Не включений до Реєстру індустріальних парків
	Зі статусом національного проекту
	Включений до Реєстру індустріальних парків
За регіональною приналежністю	В межах одного муніципалітету
	Міжмуніципальні

Основні види індустріальних парків:

1. Поділ ІІ за типом виробничих майданчиків включає два види: ІІ типу грінфілд та браунфілд. Так грінфілд – це нові парки, побудовані з нуля, а браунфілд – це старі, що виникли на місці колишніх промислових зон. Фахівці вважають, що ІІ типу грінфілд будуть привабливими переважно для великих компаній, які шукають площі для забудови промисловими спорудами під свої специфічні потреби. Тому саме до таких парків найчастіше залучають іноземних інвесторів.

Індустріальними парками типу браунфілд найчастіше виступають приватні ІІ, що уже мають певну інфраструктуру, яка вибудувалась протягом останнього часу. Цим видом більш зацікавлені невеликі компанії, виробничі комплекси яких можуть розміщуватися у стандартних приміщеннях.

2. За правом власності ІІ поділяють на муніципальна та приватні.

Найбільш ефективними вважають муніципальні, основною ціллю яких є не отримання прибутку від проекту, чи оренди землі, а залучення інвесторів, що згодом сплачуватимуть податки та створюватимуть нові робочі місця. Приватні ІІ часто мають спекулятивних характер. Вони повинні повернути вкладені в інфраструктуру кошти, тому ціни на послуги у них, як правило, є вищими. До таких парків ставляться вищі вимоги щодо рівня ефективності діяльності суб'єктів господарювання [21].

3. За галузевою структурою ІІ розділяють на універсальні та спеціалізовані. Серед резидентів універсальних парків підприємства різних компаній, що не пов'язані між собою технологічними процесами. Єдиним

критерієм є те, що підприємства не повинні вступати в протиріччя в плані екології. Спеціалізовані парки, в свою чергу, бувають двох видів.

Згідно першого виду – один якірний резидент підбирає під себе компанії з супутнім бізнесом, згідно другого – відбувається інтеграція незалежних один від одного компаній, що працюють в одній галузі [31].

4. У світовій практиці функціонування ІІІ можна виділити дві основні моделі управління ІІІ. Згідно першої моделі – управління ІІІ здійснюється управляючою компанією, що надає підприємствам не лише площадки для розміщення виробництва, але і необхідну інфраструктуру та послуги.

Згідно другої моделі – дрібні індустриальні парки не управляються спеціальною компанією, а фірми, що розмістили виробництво на єдиній території, надають усі необхідні послуги та залучають підприємства зі сторони.

5. Розрізняють також ІІІ за статусом індустриального парку. В Україні існує трирівнева система стимулювання створення індустриального парку

6. За регіональною приналежністю розрізняють індустриальні парки в межах одного муніципалітету та міжмуніципальні.

Створення ІІІ – це такий тип освоєння території, який заснований на декількох концепціях:

- є можливість зосередитися для розгортання спеціалізованої інфраструктури (залізничні під'їзні шляхи, порти, потужні електричні джерела, джерела подачі газу), що часто не по силу окремому підприємству

- розгортання нового бізнесу стає більш дешевим, якщо використовується інтегрована інфраструктура в одному місці.

- відокремлені райони для промислових цілей більш легко контролювати з точки зору екології.

1. Разом з тим, найбільш суттєвим недоліком при запровадженні індустриальних парків, особливо в країнах, що розвиваються, є значний обсяг вільних площ. Це обумовлено [17, 10 с.]:

- перевищенням створених потужностей, якщо ініціатором створення індустріального парку є місцеві громади, які намагаються мати власний індустріальний парк, незважаючи на те, що поруч вже може функціонувати подібний парк;

- обмеженістю терміну дії пільг – є випадки, коли компанії приходять в індустріальний парк на термін дії податкових пільг, після чого переміщуються в інший індустріальний парк в межах або за межами країни, з метою отримання нових пільг;

- слабкою і низькоефективною роботою щодо залучення інвесторів; наявністю привабливіших режимів економічної діяльності в сусідніх країнах.

Чинниками, що обумовлюють поширеність індустріальних парків у світі, є наступні:

а) вони дозволяють підвищити інвестиційну активність в економіці, адже сама суть функціонування індустріальних парків полягає в залученні інвестицій, до того ж, як правило, у виробництво високотехнологічної продукції. Крім того, додатковим джерелом інвестицій є держава, яка фінансує розвиток інфраструктури;

б) вони дозволяють залучити іноземних інвесторів з їхніми капіталом та технологіями в економіку країни шляхом надання певних субсидій у спосіб, що не суперечить міжнародним нормам. Завдяки впровадженню індустріальних парків держава отримує легітимну можливість (з точки зору норм і правил СОТ) «субсидувати» інвестиційну діяльність, знижуючи реальні витрати бізнесу, що створює інвестиційний клімат, привабливий для іноземних інвесторів.

в) розвиток індустріальних парків дозволяє економічно, екологічно та естетично структурувати населені пункти, «очистивши» міста від промислового виробництва. Концентрація промислового виробництва на обмежених площах за межами житлових, історико-культурних та рекреаційних територій не лише робить економіку громади більш

ефективною через зниження транзакційних витрат, але й дозволяє покращити якість життя та екологічний стан у відповідному населеному пункті.

Однак, при впровадженні даного інституту в Україні необхідно враховувати особливості міжнародного досвіду функціонування індустріальних парків [14]:

1. Індустріальний парк - це, насамперед, земельна ділянка, а не спеціальний податковий режим. Підтримка з боку влади полягає в тому, щоб здійснити інженерну підготовку ділянки, забезпечити поставки газу, електричної та теплової енергії, функціонування системи водовідведення, провести і налагодити транспортні комунікації, побудувати прикладну інфраструктуру (адміністративні будівлі, складські приміщення). Керуюча компанія, яка це забезпечує, виступає в якості ЖЕКу, який обслуговує індустріальний парк. У більшості країн підготовка та обслуговування такої земельної ділянки є певною субсидією для підприємств, воно апріорі збиткове. Тому керуюча компанія не може бути приватною.

2. Система залучення інвесторів в індустріальні парки є досить складною. Пошуком інвесторів спільно займаються керуючі компанії, муніципалітети та регіональні влади. Крім того, держава часто створює окремі органи центральної влади, метою яких є пошук інвесторів за кордоном. Зокрема, у Словаччині, яка «перетягла» на свою територію виробничі потужності багатьох світових автоконцернів, цим питанням займалося саме центральне агентство.

3. Для стимулювання приходу бізнесу в індустріальних парках абсолютна більшість держав застосовує різні форми прямої підтримки, хоча це не є обов'язковим атрибутом.

Можна виділити три типи такої підтримки [30]:

- співфінансування інвестиційних проектів (держава фактично бере на себе частину зобов'язання з фінансування даного проекту через різні способи фінансової підтримки - умовні податкові пільги, прямий трансферт, пільговий кредит і т.п.);

- опосередковане зменшення витрат інвесторів, крім як обслуговування парку (держава може взяти на себе забезпечення підготовки, проживання та доставку необхідних кваліфікованих кадрів, охорону промислових об'єктів, частину соціального страхування, пільговий доступ до транспортної інфраструктури і т.п.);

- надання податкових пільг (держава може надавати окремі податкові пільги на постійній основі, знижені податкові ставки, податкові канікули, перш за все з податків на прибуток і на майно, у тому числі на нерухомість, інвестиційний податковий кредит, податкову знижку, прискорений метод податкової амортизації, амортизаційну премію, звільнення від сплати ПДВ і мита для обладнання, яке не виробляється в країні).

Ініціаторами створення ІІ на земельних ділянках державної та комунальної власності можуть бути:

- органи державної влади (на земельних ділянках державної власності);
- органи місцевого самоврядування (на земельних ділянках комунальної власності);
- юридична або фізична особа – орендар земельної ділянки.

Основні документи, необхідні для реєстрації індустріального парку: заява про включення ІІ до Реєстру індустріальних парків, концепція індустріального парку, рішення ініціатора про створення індустріального парку, витяг з Державного земельного кадастру щодо земельної ділянки та правовстановлюючі документи на розташовані на ній об'єкти нерухомого майна.

Концепція індустріального парку має включати [25]:

- 1) назву індустріального парку;
- 2) ініціатора створення індустріального парку;
- 3) мету, завдання, створення та функціональне призначення індустріального парку;
- 4) місце розташування та розмір земельної ділянки;
- 5) строк, на який створюється індустріальний парк;

- 6) вимоги до учасників індустріального парку;
- 7) орієнтовні сумарні обсяги споживання енергоресурсів, води тощо;
- 8) план розвитку індустріального парку;
- 9) орієнтовні ресурси, необхідні для створення та функціонування індустріального парку, очікувані джерела їх залучення;
- 10) організаційна модель функціонування індустріального парку;
- 11) очікувані результати функціонування індустріального парку;
- 12) інші відомості на розсуд ініціатора створення.

Концепція індустріального парку розробляється ініціатором створення і затверджується його рішенням.

Отже, створення інституту ІП в Україну стосується цілого ряду суб'єктів. По-перше, це учасники ринку нерухомості. Актуальна зараз тенденція до переміщення і винесення виробничих потужностей за межі міста передбачає будівництво нової або реконструкцію існуючої промислової нерухомості. З огляду на це, виникає питання ефективної організації виробничого циклу на новій території. По-друге, транснаціональні корпорації, промислові компанії. Великі ТНК виявляють інтерес до ІП в разі розвитку і забудови муніципальних земель, відданих під індустріальну забудову, а місцеві невеликі компанії розглядають варіанти участі в індустріальних парках - наприклад, у разі реконструкції виробничих цехів для їх подальшої здачі в оренду або при створенні бізнес-інкубаторів. По-третє, місцеві органи влади, держава в цілому. Перенесення виробництва за межі міста забезпечує вирішення цілого ряду проблем - екологічних, логістичних, соціально-економічних.

РОЗДІЛ 2. ДОСВІД СТВОРЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В РІЗНИХ РЕГІОНАХ СВІТУ. АНАЛІЗ НАЙБІЛЬШИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ КРАЇН США, ЄВРОПИ ТА АЗІЇ

Світовий досвід свідчить, що розвиток мережі індустриальних парків є ефективним інструментом впливу як на соціально-економічний розвиток країни, так і на підвищення конкурентоспроможності конкретного регіону, в якому розміщено індустриальний парк.

Багато розвинених держав світу за допомогою індустриальних парків активізували інвестиційну та інноваційну сфери економіки. Парки створюють умови для виникнення нових підприємств, реорганізації вже існуючих, зародження нових сфер бізнесу. Впровадження високих технологій у виробництві збільшує обсяги та асортимент випуску продукції, підвищує конкурентоспроможність економіки і, що дуже важливо, створює нові робочі місця.

Концепція першого індустриального парку була сформована ще у 1986 році англійським фінансистом Ернстом Холі, що започаткував перший у світі індустриальний парк – Траффорд парк (Trafford Park), придбавши 10 гектарів землі вздовж Манчестерського морського каналу. На цій території він створив транспортну та інженерну інфраструктуру та почав здавати в оренду підготовлені майданчики промисловим компаніям. У 1910 році Генрі Форд, засновник Ford Motor Company, саме тут розмістив свій перший автомобільний завод в Європі.

З початку минулого століття індустриальні парки почали активно створюватися в Європі, США та Азії, знаходячи в основному своє місце розташування близько до великих міст, транспортних та промислових зон.

Лише в Німеччині функціонує більше 200 ІП, в США – 400 ІП. Прикладами успішного функціонування ІП є індустриальні парки Великобританії (Milton Park), Фінляндії (Key East Business Park), США

(Wilmilgton Industrial Park, Силіконова долина), Німеччини (Frankfurt-Hochst), Данія (Калундборг), Гонг-Конг (Туен Мун) тощо [31].

В останні роки індустриальні парки також почали активно створюватись в Азії, колишніх постсоціалістичних країнах.

2. Збільшення кількості індустриальних парків у світі обумовлено такими чинниками [33]:

а) вони сприяють підвищенню інвестиційної привабливості у вітчизняних та іноземних інвесторів, як правило, у виробництво високотехнологічної продукції;

б) держава отримує легітимну можливість (з точки зору норм і правил СОТ) «субсидувати» інвестиційну діяльність, знижуючи реальні витрати бізнесу;

в) розвиток індустриальних парків дозволяє сконцентрувати промислове виробництво на обмежених площах за межами житлових, історико-культурних та рекреаційних територій, «очистивши» міста від промислового виробництва, що дозволяє покращити якість життя та екологічний стан у відповідному населеному пункті.

Найвідоміші парки різних країн світу та їхні характерні ознаки різняться залежно від країни та умов, які вона надає для створення і діяльності індустриальних парків (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Характеристика індустриальних парків світу [20]

Назва	Рік заснування	К-сть підприємств	К-сть працівників	Загальна площа (га)	Основні галузі	Основні ТНК
Hsinchu Science and Industrial Park, (Тайвань)	1980	440	139416	342	Комп'ютерні, телекомунікаційні, напівпровідникові технології, оптоелектроніка технології	Acer Inc., Elan Microelectronics Corporation, Optodisc, Philips, Realtek, Sunplus, Silicon Integrated Systems, Tecom, TSMC, United Microelectronics Corporation, Winbond, ZyXEL
Eurobusiness Park Oradea (Румунія)	2008	25	4000	121	Електроніка, інженерія, будівельні матеріали, логістика	Plexus Services, Faist Mecatronic, Decoletaje&Conjuntos, Mecanizados Axium, Simbac S.A., Perind S.A., Rozoti Prod

						Com, Tamira Pan, Gros Metal
Batamindo Industrial Park (Індонезія)	1989	74	н/д	320	Логістика, виробництво медичного обладнання, електроніка, металообробка	DHL, Epson, Ciba Vision, Dynacast, Alteco Chemical Indonesia, Panasonic Shikoku Electronics Batam, Philips Industries Batam, Thomson Batam, Siemens Hearing Instruments Batam
Trafford Park (Велика Британія)	1896	1400	35000	900	Сільське господарство, хімічна промисловість, медицина	Canmoor, Cargill, intu Trafford Centre, Kellogg's, L'Oreal, Manchester United FC, Peel Group and Procter & Gamble.
Frankfurt-Hochst (Німеччина)	1998	90	22000	460	Фармакологія, біотехнології, хімічна і фармацевтична промисловість	Basell Polyolefine, Bayer CropScience, Celanese Chemicals Europe, Clariant, Degussa, Manpower, Air Liquide, Siemens AG, Solvay Fluor
Silicon Valley (США) 4	1950-ті (з 1971 р. – з цією назвою)	н/д	250000 +	280	Виробництво комп'ютерної техніки та її складових, програмне забезпечення, біотехнології, космічна галузь	Eastman Kodak, General Electric, Shockley Semiconductor Laboratory, Lockheed, Hewlett-Packard, IBM, Xerox,
Industrial Park Behringwerke Marburg (Німеччина)	н/д	16	5100	67,4	Біотехнології, нанотехнології, фармацевтика, хімічна та медична промисловість	CSL Behring, Novartis Vaccines, Siemen, Iris Deutschland, Dockweiler Chemicals

В першу чергу необхідно позначити існуючі кількісні відмінності. Як зазначено вище, найбільша кількість індустриальних парків розташовується в європейських країнах і США, що є одним з факторів, що обумовлюють високий рівень їх технологічного розвитку. Так, в США налічується більше 400 промислових парків. Далі йдуть: Німеччина – 200 парків, Туреччина – 262 парки, Чехія – близько 140, Японія – понад 70, Польща – понад 60, Словаччина – 34, Коста-Ріка – 14 парків, Румунія – 9. У В'єтнамі створено близько 200 парків, на частку яких доводиться близько 25% ВВП(рис.2.1.) і 40% залучених інвестицій (рис.2.2.) [27]. У Республіці Сінгапур створені десятки парків, технопарків, промислових парків, 114 бізнес-інкубаторів, які багато в чому схожі з індустриальними парками.

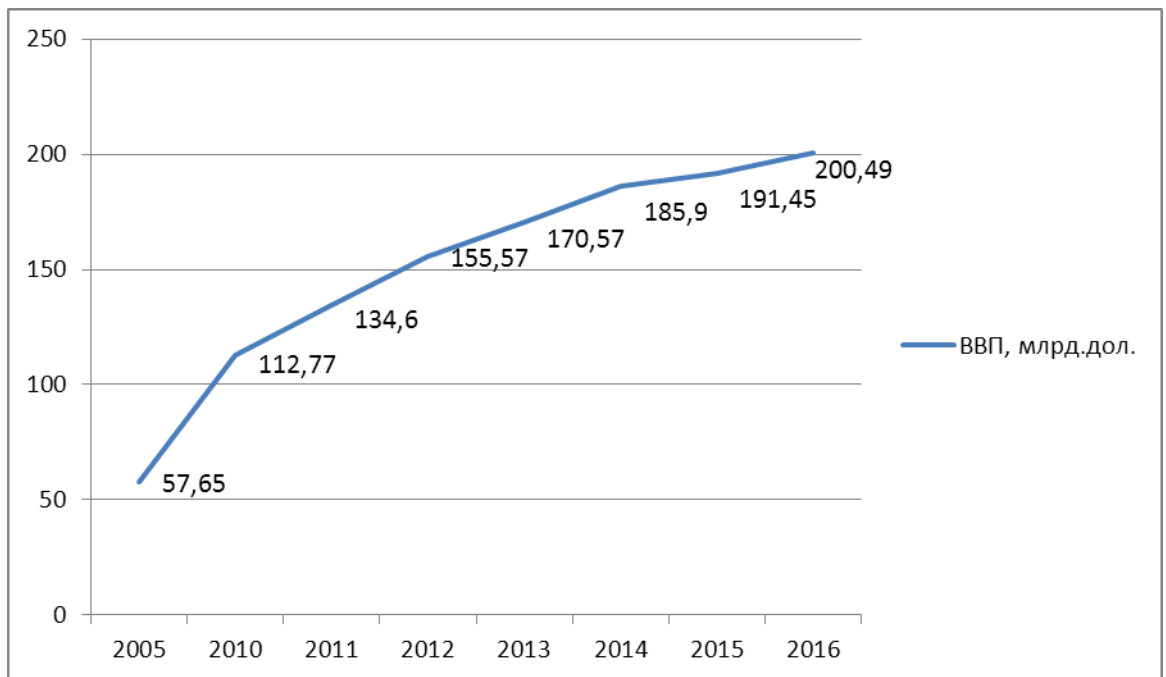

Рис.2.1. Динаміка ВВП В'єтнаму, 2005-2016 рр.(млрд. дол.) [29]

Тенденція показників ВВП протягом аналізованого періоду має позитивну динаміку. Починаючи з 2008 року у В'єтнамі активно створювалися індустріальні парки, які до 2016 року стали займати важливу частину в економіці країни. Про що свідчать і показники залучення прямих іноземних інвестицій протягом 2005-2015 рр.

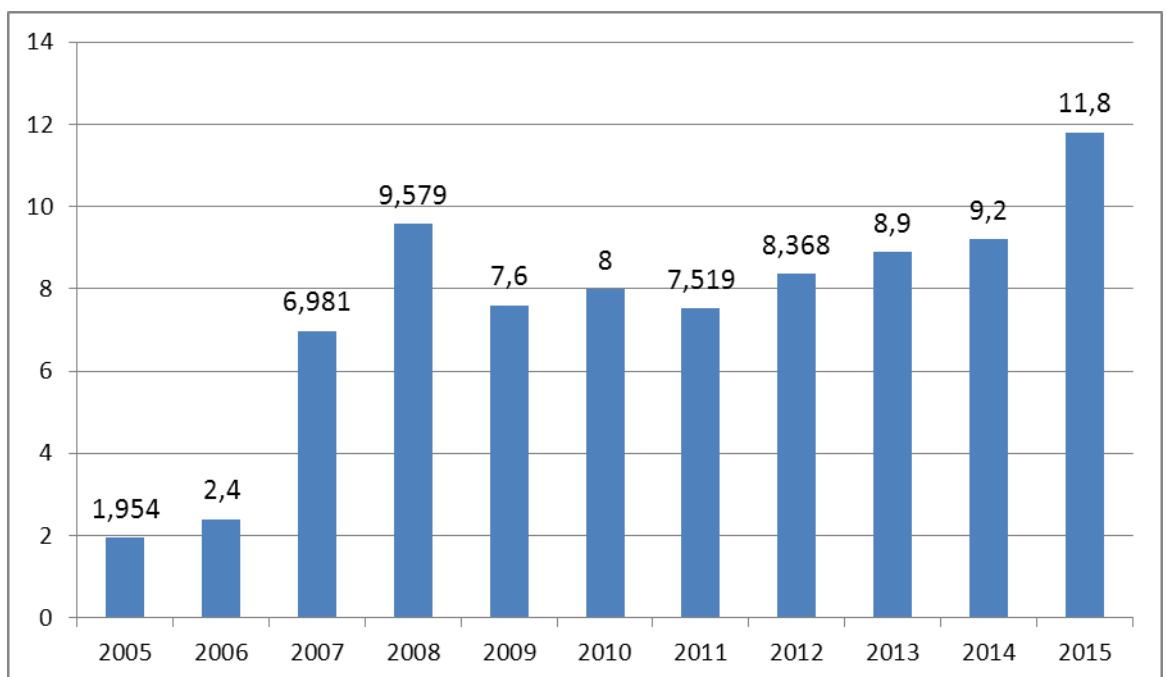

Рис.2.2. Обсяги ІІІ у В'єтнамі , 2005-2015 рр.(млрд. дол.) [11]

В Угорщині створення індустріальних парків розпочалось в 1990-х роках з метою розвитку високих технологій і створення робочих місць. Сьогодні в країні функціонує близько 180 індустріальних парків, в яких працює 2989 компаній та 171 тис. співробітників. Діяльність індустріальних парків характеризується наступними показниками: залучено 4,1 млрд. дол. США інвестицій; 40% виробленої продукції спрямовується на експорт; продуктивність праці на 70% вища за середню в промисловості; з 50 найбільших ТНК, що працюють в Угорщині, 39 здійснюють свою діяльність в індустріальних парках [1, с. 17].

Розглядаючи індустріальні парки Південно-Східної Азії, необхідно відзначити їх європейськими за величиною займаної території, а також за розміром ВВП. Так, наприклад, Suzhou Industrial Park, розташований в місті Сучжоу, займає площу 28 800 га. У 2012 р внутрішній територіальний продукт Suzhou Industrial Park склав 28 млрд. доларів США, а в бюджет регіону сплачено податків 3 млрд. доларів США. Займаючи 3,4% площі префектури Сучжоу, індустріальний парк дає 15% ВРП.

У Малайзії парк Kulim Hi-Tech Park займає 1 700 га, ланцюг індустріальних парків – Multimedia Super Corridor – 75 000 га і об'єднує ряд високотехнологічних парків Малайзії [5].

Доцільно навести приклади індустріальних парків в інших країнах і розглянути показник щільності наповненості парку резидентів. Наприклад, найбільший в Техасі (США) ІП – Great Southwest Industrial Park займає 764 га, в ньому розміщуються виробничі потужності 1 600 орендарів (або близько 0,5 га на 1 орендаря); найбільший в Оклахомі (США) парк MidAmerica Industrial Park, заснований в 1960 р., має площу 3 642 га, на якій розташовуються більш 80 підприємств різних галузей промисловості (або близько 80 га на 1 резидента) [6]. Найбільший в Китаї – парк Minmetals (Yingkou) Industrial Park – розташований на площі 30 400 га, найбільший на Філіппінах, Misamis Oriental – PHIVIDEC Industrial Estate – займає площу понад 3 000 га і надає можливість розміщення 71 орендарю (тобто в

середньому 42 га орендується кожним резидентом). Wilmington Industrial Park (США, Лос-Анджелес) всього на 93,9 га розміщують потужність понад 75 компаній (або близько 1,3 га на 1 резидент).

На території найбільшого в Ізраїлі індустріального парку Tefen розміщується 160 компаній, на яких зайнято 3750 працівників, а загальний обсяг продажів виробленої продукції становить близько 500 млн дол., 80% з яких призначені для експорту [8].

У розташованих на території індустріально-промислової зони площею Huntsville/Madison County (Хантсвілл) (штат Алабама, США) 11 індустріальних парках знаходяться виробничі, логістичні та науково-дослідні центри найбільших світових компаній, в тому числі Toyota, BASF, Pratt & Whitney, Northrop і багатьох інших. Найбільший парк на території зони Хантсвілля є науково-дослідний технопарк Cammings, найважливіший національний і світовий центр наукових досліджень і виробництва, за величиною другий технопарк в США і четвертий в світі, займає площу 1 537 га. На його території розташовуються 285 компаній, що спеціалізуються на розробці програмного забезпечення, інженерних послугах і дослідженнях для авіакосмічної, оборонної та електротехнічної галузей Штатів. У їх числі Boeing Aerospace, Northrop-Grumman, Lockheed Martin, Raytheon (авіакосмічна та оборонна промисловість); Adtran, AT&T (телекомунікації); IBM, Xerox (комп'ютерна техніка та електроніка). Індустріальний парк North Huntsville площею 240 га в зоні Хантсвілля повністю розмежовано під build-to-suit [2].

Вище вказані закордонні індустріальні парки мають ряд якісних ознак, що впливають на позитивну тенденцію розвитку і діяльності парків:

- яскраво виражена спеціалізація парків;
- єдина законодавча база;
- розвинена інфраструктура;
- велика щільність наповненості парку резидентами;
- умови податкового законодавства;

- стимулюючих умов для резидентів;
- ефективні стратегії управління розвитком парків.

Так, в Індії Міністерство торгівлі і промисловості виділяє 3 типи індустріальних парків, які можуть створюватися на території Індії: Промислове місто, Індустріальний парк, Центр зростання, з обов'язковою мінімальною кількістю резидентів - 50, 30, 30 відповідно.

В Японії, де уряд є головним замовником проектів типу індустріального парку, будуються і розвиваються високотехнологічні промислові парки державного значення, орієнтовані на зниження викидів в атмосферу, виробництво відновлюваних джерел енергії, а також заводи з переробки атомного палива. Слід зазначити, що планування будівництва ІП у Японії реалізується в основному для вирішення державних завдань, наприклад, для підвищення економічної, промислової безпеки країни.

У Республіці Корея успішно функціонують 6 ІП виключно для іноземних інвесторів: Gumi National Industrial Complex спеціалізується на виробництві високотехнологічної електронної продукції, Ochang Scientific Industrial Complex (спеціалізується на виробництві напівпровідників), Jinsa National Industrial Complex, Cheonan National Industrial Complex і Daebul National Industrial Complex залучають виключно резидентів з виробництвом тільки високотехнологічної продукції, Gwangju Pyeongdong National Industrial Complex об'єднує компанії з Японії, США і країн ЄС, які спеціалізуються на продукції з галузей оптоелектроніки і біоінженерії [3].

У Малайзії парк високих технологій, або кібер-місто Kulim Hi-Tech Park, привертає увагу компаній, що займаються розробками і впровадженнями нових технологій в області підвищення якості води, роботи напівпровідників, отримання «зеленої» енергії (сонячні батареї, полімерні батареї і поновлювана енергія), а також в області медицини, оптичних розробках, оптоелектроніці та біотехнологіях, а також суміжні з ними напрями роботи.

Промпарк Wilmington Industrial Park (США, Лос-Анджелес) також розташовується в безпосередній близькості від річкового порту. Дана перевага в сукупності з залізничним доступом до американської національної мережі перевезення вантажів Alameda Corridor допомагає парку успішно розвиватися. Wilmington Industrial Park розташовується в Harbor Redevelopment Project Area і є багатоцільовим промисловим центром Америки [12].

Найбільший індустріальний парк в Китаї Suzhou Industrial Park об'єднує промислове виробництво, інжиніринг, підприємства легкої промисловості, косметичної та харчової промисловості, зі сфери наукових розробок в технології, нанотехнології, електроніки та телекомунікацій, інноваційних досліджень. У парку Suzhou Industrial Park розташовані 2 700 іноземних компаній-виробників і більше 10 000 китайських компаній. Така кількість резидентів обумовлено тим, що на його території працює власна митна зона, логістичний склад, виставковий центр, діловий центр з представництвами великих міжнародних банків і аудиторських компаній.

Ще один промпарк PHIVIDEC Industrial Estate на Філіппінах, який володіє портом Mindanao Container Port, до недавнього часу мав спеціалізацію в сфері металургії. Так, першим резидентом парку стала корпорація Philippine Sinter Corporation (PSC), дочірнього підприємства Kawasaki Steel з Японії. Виготовлюваний корпорацією агломерат руда є основним товаром, який експортує провінція. В цілому, в парку PHIVIDEC з понад 71 компаній-резидентів тільки 23 є виробниками, решта – надає супутні послуги і товари.

У Європі велику увагу приділяють екології. У зв'язку з цим там стають все поширенішими формування і розвиток еко-парків. Наприклад, ENVY Grow Park Фінляндії в регіоні Forssa, який представляє собою міжнародний екопромисловий парк, який об'єднує компанії, що спеціалізуються на переробці відходів промисловості, утилізації відпрацьованих матеріалів,

отриманні поновлюваних джерел енергії. Головний продукт парку – біоматеріали і біоенергія.

Слід особливо наголосити на вузько спрямовані хімічні парки Європи, завдяки розробкам яких прискореними темпами розвивається неорганічна хімія. Німеччина є лідером Європи в створенні і розвитку хімічних парків, на її території їх зосереджено понад 40. Саме завдяки цьому фармацевтична галузь Німеччини займає провідні позиції в світі. На державному рівні Німеччина поділена на хімічні регіони: ChemCoast, CeChemNet, ChemSite, ChemCologne, ChemDelta Bavaria. Пріоритет у розвитку фармацевтичних і хімічних компаній з цих регіонів віддається науковим розробкам, їх комерціалізації та інтернаціоналізації. Місцева адміністрація зобов'язується надавати всебічну допомогу резидентам. Такі компанії, як BASF і Bayer, розвивають власні парки.

Хімічний парк Kokkola Industrial Park в Фінляндії розміщує на своїй території 600 га. 20 місцевих європейських компаній із загальною кількістю працюючих понад 2000 чол. У Kokkola Industrial Park розташовані виробництва BASF, TETRA Chemicals Europe, Yara Suomi, OMG, які працюють в сфері хімічної промисловості, металургії та газу [4]. Для порівняння, інший хімічний парк Oberbruch Industry Park в Німеччині розташовується всього лише на території 110 га, що раніше належала промислому гіганту Akzo Nobel. Це один з численних парків, який з'явився як вузько направлений парк для розміщення хімічної промисловості. У зв'язку з великою кількістю додаткових енергетичних потужностей і простору для розміщення нових підприємств, які прагнуть отримати розташування в самому центрі промислового регіону Німеччини, спеціалізація парку була розширена. З 2000 р парк управляється провідною європейською енергетичною компанією Nuon, що базується в Нідерландах. Оскільки хімічна промисловість є однією з найбільш значущих для Німеччини, істотна частина індустриальних парків має хімічну спрямованість.

Необхідно відзначити, що законодавчі акти, що регулюють діяльність індустріальних парків, були розроблені і прийняті в багатьох країнах ще в кінці минулого століття: Німеччина, США, Канада, Японія.

Так, в Португалії 2 основних закони визначають статус індустріального парку, порядок його ліцензування і управління. У Нідерландах проблемами розміщення і використання індустріальних парків займаються не тільки органи влади, а й велика кількість консультативних центрів, ВНЗ, некомерційні організації, виділяючи при цьому такі види парків, як: індустріальні парки, змішані парки, логістичні парки, парки високих технологій.

У Туреччині існує 4 типи організованих індустріальних парків: інтегровані (інфраструктура доступна для резидентів з різних секторів виробництва); спеціалізовані (інфраструктура – для одного сектора виробництва); приватні; малі індустріальні зони. Міністерство науки, промисловості і технології Туреччини є вищим адміністративним органом з організації всіх чотирьох типів індустріальних парків. Управління індустріальних зон в Туреччині є тріступінчатим на різних етапах розвитку. Закон «Про організовані промислові зони» був прийнятий в Туреччині в серпні 2009 р. Згідно цього закону суттєвим є зменшення податкових платежів для підприємців, а для держави – залучення додаткових іноземних інвестицій (табл.2.2).

Таблиця 2.2

Податкові пільги для індустріальних зон у Туреччині

Види податків	Індустріальні парки
Податок на додану вартість	Відсутність податку на додану вартість на купівлю землі.
Інші податки та податкові пільги	Звільнення від сплати податку на нерухомість протягом 5 років з дня будівництва промислового підприємства.
	Звільнення від сплати муніципального податку на тверді відходи.
	Зниження вартості води, природного газу і зв'язку.

Через 2 роки після прийняття Закону «Про організовані промислові зони» економічна ситуація в країні почала радикально змінюватися, наступила макроекономічна стабільність, істотно покращилася динаміка залучення інвестицій. До 2010 р там вже діяло 148 індустріальних парків. За цей період в країну надійшло 94 млрд. дол. інвестицій, ВВП країни і її експорт виріс більш ніж в 3 рази. А вже у 2016 році кількість парків зроста майже удвічі – 262.

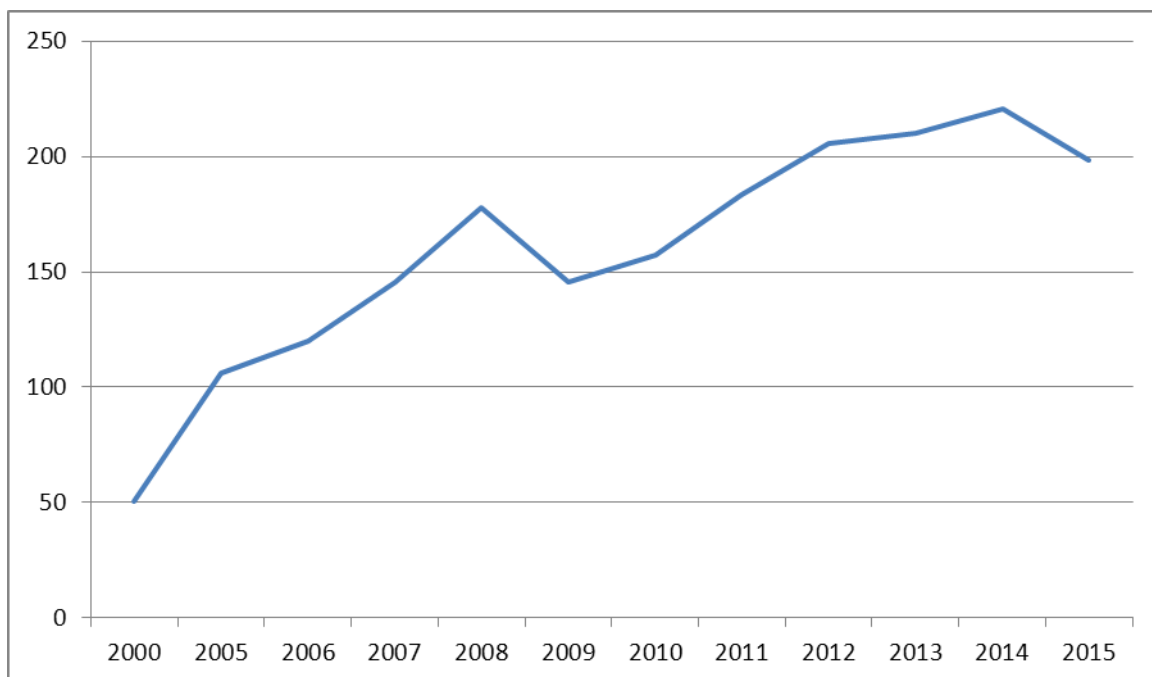

Рис. 2.3. Обсяги експорту Туреччини, 2000-2015 рр.(млрд. дол.) [29]

За період з травня 2011 р в Туреччині створили 43 технологічні зони розвитку (технопарки), куди було залучено 1 648 компаній, експорт яких у 2014р. склав 540 млн. доларів США, а сума інвестицій іноземних компаній – понад 450 млн. доларів США.

У В'єтнамі інвестиції в парки регулюються Законом «Про інвестиції» від 2005 р. У законі описана процедура отримання інвестиційного сертифіката місцевими інвесторами, сума інвестиції якого становить понад 705 000 доларів США (або 15 млрд. донгів), а також всі іноземні інвестори незалежно від суми вкладень, повинні дотриматись обов'язкової умови – наявність затвердженого інвестиційного проекту.

На території Коста-Ріки урядом створено режим вільної зони, де відповідно до Закон №8794 (різні рівні пільг) індустріальні парки отримують статус вільних економічних зон в разі, якщо це виробничі, торговельні та сервісні компанії, які постачають мінімум 75% товару на експорт; компанії, що працюють в сфері НДДКР. Крім цього, відповідно до Закону №7210, для виробничих компаній мінімальний поріг інвестицій повинен становити 150 000 доларів США в основні засоби (нове обладнання, нові будівлі і споруди) на території парку, або 2 000 000 доларів США поза територією (компанія може отримати пільги навіть у разі її фактичного місцезнаходження поза парком). У разі, якщо компанія належить до стратегічного сектору економіки (інновації, НДДКР, проекти передового виробництва і розробки в сфері здоров'я), згідно з положеннями Закону №8794, мінімальний поріг інвестицій (не включаючи землю) за 8 років повинен скласти 10 млн. доларів США.

Зарубіжні ІІ будують житло як елемент інфраструктури парку. Наприклад, на території індустріального парку з 1,5 млрд. доларів США інвестицій Amata Nakorn Industrial Estate (В'єтнам) проживає близько 25 тис. чол., Amata City Bien Hoa Industrial Park (Таїланд) - 140 тис. чол.

Розвинуті індустріальні парки інших країн мають широкий перелік послуг, що пропонує керуюча компанія. Доцільно буде привести ряд прикладів, які характеризують широту спектру послуг, що надаються резидентам індустріальних парків.

Так, парк Amata Nakorn Industrial Estate (В'єтнам) надає резидентам якісну інфраструктуру, логістичні послуги, готові промислові будівлі, а також має на своїй території митний пост. Крім того, парк має чіткі пріоритети і спеціалізацію.

Індустріальний парк Chemko (Словаччина) надає наступні види послуг: очищення промислових стічних вод, послуги з технічного обслуговування, утилізація промислових відходів, аналітичні послуги для хімічних лабораторій, телекомунікаційні та поштові послуги, проектування

промислових об'єктів і ліній, проведення будівельних робіт, власна пожежна служба, медичні послуги, комп'ютерні послуги, їдальня і буфети.

Індустріальний парк ZETA (Коста Ріка) надає наступні послуги: резерв робочої сили і бази даних, навчальний центр, митні послуги для клієнтів, адміністративна допомога і підтримка, цілодобова охорона, система електрозв'язку та широкосмугового доступу в Інтернет на високій швидкості, загальне технічне обслуговування, очисні споруди, низька вартість житла для працівників, парковки, медичний центр, банки, дитячий сад.

В цілому інвестор враховує ряд важливих, на наш погляд, економічних чинників при виборі ІП для розміщення виробництва. Деякі з них наведені по країнам АТР в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

**Вартість ресурсів, що враховуються при виборі інвестором
індустріальних парків в країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону
(АТР), 2012 р. [10]**

Країна	Вода	Електрика	Оренда офісу	Мінімальний розмір заробітної плати	Ціна на бензин	Ставка купівлі землі в парку
	(\$/куб. м)	(\$/кВт/год.)	(\$/кв. м /рік)	(\$/місяць)	(\$/1 л)	(\$/кв. м)
Малайзія	0,43	0,11	288	296	0,63	30-67
Таїланд	0,37	0,11	252	197	1,44	144
В'єтнам	0,43	0,09	420	113	1,11	-
Філіппіни	0,91	0,27	240	220	1,27	98-112
Індонезія	1,01	0,09	276	226	0,71	180-297
Сінгапур	1,8	0,23	960	-	1,71	209-1180
Китай	0,64	0,13	540	231	1,23	143-167
Індія	0,3	0,12	528	128	1,35	55-91

Таким чином індустріальні парки як комплекси, що поєднують складські, виробничі, офісні та соціально-побутові приміщення, є досить популярними у світі. Саме їх можна вважати рушіями розвитку

національної економіки, інструментом розвитку промислового виробництва. Їх створення сприяє покращенню інвестиційного клімату, реалізації цілого ряду інноваційних можливостей та забезпеченні здорового конкурентного середовища для ведення бізнесу.

РОЗДІЛ 3. ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Процес створення індустріальних парків в Україні знаходиться на початковому етапі. Історія формування та розвитку індустріальних парків в Україні сягає 90-х років, коли зважаючи на успішний світовий досвід, ряд регіонів України ініціювали створення таких парків на своїх територіях. Так, індустріальні парки були включені до стратегій соціально-економічного розвитку більшості регіонів України: у 2006 р. – Рівненської і Київської областей, у 2007 р. – Івано-Франківської, Львівської, Донецької і Вінницької областей, у 2008 р. – Кіровоградської, Тернопільської, Луганської і Херсонської областей, у 2010 р. – Запорізької, Харківської, Сумської областей та Автономної Республіки Крим, у 2011 р. – Дніпропетровської, Одеської, Житомирської, Миколаївської областей, у 2012 р. – Волинської області. У деяких регіонах були прийняті окремі детальні програмні та інші документи щодо створення та розвитку індустріальних парків на їх територіях, зокрема в 2007 р. рішенням Харківської обласної ради затверджено «Програму створення індустріального парку «Рогань» в Харківській області», у 2008 р. рішенням Закарпатської обласної ради – «Програму створення індустріальних парків на території Закарпатської області на 2008-2012 роки», у 2011 р. рішенням Одеської обласної ради – «Концепцію створення індустріальних (промислових) парків в Одеській області» [19; 26].

Однак на законодавчому рівні цей процес був закріплений лише у 2012 р. прийняттям Закону України «Про індустріальні парки» та розробкою Концепції створення індустріальних (промислових) парків. Згідно частини 3 пункту 1 статті 1 Закону України «Про індустріальні парки» індустріальний парк – це визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою

територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері промислового виробництва, а також науково-дослідну діяльність у сфері інформації та телекомунікації на умовах, визначених цим Законом та договором про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку [18].

Для того щоб зрозуміти, чому саме до ІП на сьогоднішній день в країні існує посилений інтерес з боку державних, регіональних органів влади та суб'єктів господарювання важливо з'ясувати їх відмінність від інших видів спеціальних економічних зон. В Україні є певний досвід функціонування технопарків, яких часто сплутають з ІП. Основна відмінність їх від ІП полягає в тому, що технопарки сприяють розробці та впровадженню нових технологій у виробництво, для них є обов'язковою присутність науково-дослідної складової у вигляді наукових інститутів, центрів, університетів. На відміну від них, ІП забезпечують підприємства інфраструктурою для здійснення їх основної діяльності.

Близьким поняттям до ІП є промислова зона. Основною їх відмінністю є наявність у індустріальних парків єдиної концепції розвитку території, що передбачає створення пулу орендаторів, єдиної системи управління, надання комунальних, інформаційних, охоронних та інших послуг [23].

Створення індустріальних парків впродовж багатьох десятиліть широко використовується в багатьох країнах світу, однак процеси формування індустріальних парків в Україні, незважаючи на прийняття відповідного закону та Державної стратегії регіонального розвитку [24], знаходяться лише на початковій стадії та стикаються з цілим рядом проблем.

Відповідно до Закону України “Про індустріальні парки” з 2013 року в нашій країні було ініційовано створення 23 індустріальних парків (рис.3.1.), з яких 18 включено до Реєстру індустріальних парків (Додаток 1). Станом на 14.02.2017 в Україні також функціонує 5 приватних індустріальних парків, які не включені до Реєстру індустріальних парків.

Рис.3.1. Формування мережі індустріальних парків в Україні [24]

Збільшення обсягів залучення іноземних інвестицій впродовж багатьох років є головним напрямом розвитку економіки України. Проте останніми роками економіка нашої держави так і не змогла викоринити глибокі структурні деформації і вагомо відстає від розвинених країн світу за загальними показниками всіх факторів виробництва та відповідно – рівнем добробуту населення.

Економічна ситуація, яка зараз склалась в Україні, значно ускладнює інвестиційну діяльність. Впродовж останніх кількох років можемо спостерігати покращення ситуації щодо залучення іноземних інвестицій в економіку нашої країни, проте обсяги залучених інвестицій наразі не відповідають тому рівню, який реально потрібен нашій економіці.

Прямі іноземні інвестиції (табл.3.1) – найбільш затребувана форма капіталовкладень для економік, що розвиваються, так як вона дозволяє реалізовувати великі проекти; крім того в країну надходять нові технології, нові практики корпоративного управління і т.п.

Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2005 по 2016 роки (сумарно по роках, млн. дол. США) [11; 13]

Роки	ПІІ в Україну	
2005	7,808	+6093
2006	5,604	-2204
2007	9,891	+4287
2008	10,913	+1022
2009	4,816	-6097
2010	6,495	+1679
2011	7,207	+712
2012	8,401	+1194
2013	4,499	-3902
2014	0,410	-4089
2015	2,961	+2551
2016	3,176	+215

Залучення іноземних інвестицій є невід'ємною частиною розвитку національної економіки України, сприяючи її входженню у глобальне бізнес-середовище та підвищуючи інвестиційну привабливість. Порівняно з 2015 роком у 2016 відбулося незначне зростання прямих іноземних інвестицій в Україну (табл. 3.2).

Прямі іноземні інвестиції в Україні за 2016 рік (млрд. дол.) [13]

	ПІІ в Україну	
I квартал	1,370	+554
II квартал	0,760	-610
III квартал	1,000	+240
IV квартал	0,046	-954
за 2016	3,176	

Для того, щоб наочно побачити обсяги іноземних інвестицій нижче наведено графік надходження прямих іноземних інвестицій в економіку

України за останні 10 років (рис. 3.2.). Як бачимо – ніякої закономірності, систематичність відсутня.

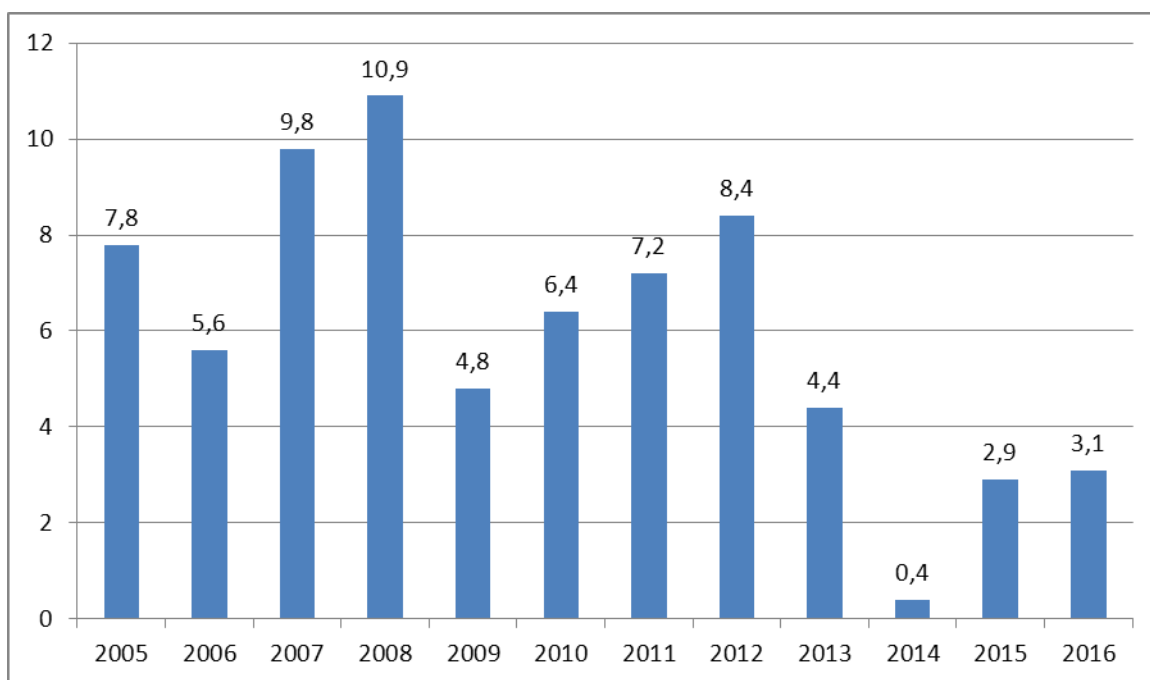

Рис. 3.2. Графік надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України за останні 10 років

При цьому прямі інвестиції в Україну почали падати ще перед подіями 2014 року. Вже у 2013 році ПІІ знизилась на 46,4% від \$8,4 млрд. у 2012 році – внаслідок скорочення попиту на український експорт, погіршення політичної ситуації та економічної невизначеності. Схоже падіння відбулось у 2009 році на тлі різкого зниження глобальних інвестиційних потоків внаслідок світової фінансової кризи. Тоді ПІІ в Україну знизилась на 56%.

До десяти регіонів: Дніпропетровської, Донецької, Харківської, Київської, Луганської, Львівської, Одеської, Запорізької, Полтавської, Івано-Франківської областей та до м. Київ надійшло найбільше всього інвестицій – 93,9 відсотка всіх залучених прямих іноземних інвестицій. Таке спрямування прямих іноземних інвестицій та капітальних інвестицій в регіональному розрізі не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку регіонів та посилює подальше збільшення розриву у їх розвитку.

Досвід інших країн свідчить, що до дієвих механізмів залучення іноземних інвестицій в Україну належить ідея створення та розвитку індустріальних парків, у формуванні та розвитку яких зацікавлені зарубіжні ТНК. До списку глобальних корпорацій, представлених на вітчизняному ринку можна віднести Coca-Cola, Samsung, Toyota, Nestle, Nokia, Metro Cash&Carry, Hewlett-Packard, British American Tobacco та деякі інші ТНК(табл. 3.3). Залучення даних ТНК до діяльності індустріальних парків стане ще одним поштовхом для розвитку ІП та відповідно зростання обсягів залучення ІІІ в економіку України.

Таблиця 3.3

Найбільші ТНК, які вклали інвестиції у дочірні компанії, філіали і спільні підприємства в Україні на територіях індустріальних парків у 2015 р. [15]

	Корпорація	Країна	Галузь	Обсяги вкладень, млн. грн
1	McDonald's Corporation	США	Харчова промисловість	198,3
2	Nestlé S.A.	Швейцарія	Харчова промисловість	178,5
3	British American Tobacco	Велика Британія	Тютюнова промисловість	166,8
4	British Petroleum	Велика Британія	Нафтогазова промисловість	142,6
5	Procter&Gamble	США	Хімічна промисловість	135,1
6	Shell	Нідерланди	Нафтогазова промисловість	124,9
7	Coca-Cola	США	Харчова промисловість	121
8	Unilever	Великобританія Нідерланди	Харчова промисловість та побутова хімія	115,5
9	PepsiCo	США	Харчова промисловість	112,3

У рейтингу Doing Business 2017 за результатами 2016 року Україна піднялась на +1 пункт і посіла 80 позицію. У порівнянні із 2016 роком, Україна покращила свої позиції за такими показниками, як: створення

підприємств – з 24-го до 20-го місця; підключення до електромереж (табл.3.4) – із 140-го до 130-го місця; захист міноритарних інвесторів – із 101-го до 70-го місця; забезпечення виконання контрактів – з 93 до 81 місця.

Таблиця 3.4

Рейтинг України та країн-сусідів за показниками "отримання дозволу на будівництво", "підключення до електромереж" та "реєстрація власності"

Економіка	Отримання дозволів на будівництво	Підключення до систем електропостачання	Реєстрація власності
Польща	46	46	38
Словаччина	103	53	7
Румунія	95	134	57
Білорусь	28	24	5
Молдова	165	73	21
Туреччина	102	58	54
Україна	140	130	63

Тобто, покращення позицій у рейтингу є додатковим стимулом для іноземних інвесторів. Отже, Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні.

Для ефективної діяльності індустріальних парків в Україні існує певна Система стимулювання ІП, що передбачає три основних рівня:

- не включений до Реєстру індустріальних парків;
- включений до Реєстру індустріальних парків
- зі статусом національного проекту.

Система стимулювання першого рівня доступна для всіх індустріальних парків і передбачає такі стимулюючі механізми [19]:

- спрощена процедура доступу до виробничих площ для ініціатора і/ або керуючої компанії та учасників індустріального парку в межах індустріального парку (набуття прав власності на земельну ділянку

державної та комунальної власності) та подальше гарантування прав на земельні ділянки у межах індустріального парку;

- інформаційно-консультативна підтримка з боку Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України ініціаторів створення індустріальних парків, керуючих компаній та потенційних учасників, представників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, бізнес-середовища щодо умов створення та функціонування, розроблення концепцій індустріальних парків, визначення придатних для створення індустріальних парків земельних ділянок в регіонах України тощо;

- можливість отримання коштів з державного чи місцевих бюджетів для фінансування комплексу заходів щодо вибору території індустріального парку та її облаштування на землях державної чи комунальної власності.

Система стимулювання другого рівня передбачає додатковий механізм, доступний лише для індустріальних парків, включених до Реєстру індустріальних парків, а саме державну фінансову підтримку. Учасники індустріального парку звільняються від:

- пайової участі у розвитку інфраструктури населених пунктів у разі будівництва об'єктів у межах індустріального парку; сплати ввізного мита за ввезення устаткування, обладнання та комплектуючих до них, що не виробляються в Україні та не є підакцизними товарами, для здійснення господарської діяльності у межах індустріальних парків.

- суб'єкти господарювання: звільняються від пайової участі у розвитку інфраструктури населених пунктів у разі будівництва об'єктів у межах індустріального парку;

- отримують безвідсоткові кредити (позики), цільове фінансування на безповоротній основі для облаштування індустріальних парків;

- звільняються від сплати ввізного мита за ввезення устаткування, обладнання та комплектуючих до них, матеріалів, що не виробляються в

Україні та не є підакцизними товарами, для облаштування індустріальних парків [19; 32].

Система стимулювання третього рівня розповсюджується лише на індустріальні парки зі статусом національного проекту. Визначається механізм надання індустріальному парку статусу національного проекту. Такий статус отримують індустріальні парки, що мають національний масштаб та вирішують завдання державної ваги. Економічні умови для цієї групи індустріальних парків, у т.ч. щодо державної фінансової підтримки, включають поряд із визначеними стимулами для індустріальних парків першого і другого рівнів додаткові преференції.

Основні напрямки і завдання державної політики стимулювання розвитку індустріальних парків мають базуватися на врахуванні низки чинників і передумов, а саме:

1) в близькій перспективі очікується збереження негативної динаміки інвестиційної діяльності та низьких оцінок інвестиційного клімату в державі. Тому реалізація ефективної політики розвитку індустріальних парків можлива лише у контексті комплексу заходів щодо суттєвого покращання інвестиційного клімату;

2) в умовах економічного спаду, бюджетного дефіциту, курсу уряду на тотальну економію бюджетних коштів наголос у виборі інструментів стимулювання розвитку індустріальних парків повинен робитись на створення сприятливих умов для розвитку приватного бізнесу;

3) у забезпеченні розвитку індустріальних парків повинні суттєво зрости вплив і відповідальність місцевих органів влади;

Отже, індустріальні парки є порівняно новим та одночасно перспективним видом спеціальних економічних зон в Україні. Його переваги полягають у можливості підвищення інвестиційної активності певних територій, створенні регіональних точок зростання, проведенні структурної перебудови економіки, створенні нових робочих місць, «очищенні» міст від промислового виробництва.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумки вище викладеного, індустріальний парк – це спеціально організована для розміщення нових виробництв територія, забезпечена енергоносіями, інфраструктурою, необхідними адміністративно-правовими умовами, керована спеціалізованою компанією.

Задля вдосконалення існуючого інституційного середовища інвестиційної політики, законодавчої бази, умов податкового законодавства, розвитку інфраструктури, вибору спеціалізації парку доцільно використовувати досвід країн, які отримали прогресивні результати та залучили в свою економіку великі обсяги інвестицій (США, Китай, Туреччина, Німеччина).

У більшості країн світу індустріальні парки як комплекси, що поєднують складські, виробничі, офісні та соціально-побутові приміщення, є досить популярними. Саме їх можна вважати рушіями розвитку національної економіки, інструментом розвитку промислового виробництва. Їх створення сприяє покращенню інвестиційного клімату, реалізації цілого ряду інноваційних можливостей та забезпеченні здорового конкурентного середовища для ведення бізнесу.

Для України індустріальні парки є порівняно новим та одночасно перспективним видом спеціальних економічних зон. Його переваги полягають у можливості підвищення інвестиційної активності певних територій, створенні регіональних точок зростання, проведенні структурної перебудови економіки, створенні нових робочих місць, зменшенні кількості промислового виробництва у містах.

Хоча в Україні і розроблено трирівневу систему стимулювання індустріальних парків, однак існуючі стимули є не настільки вагомими, як допустимо у сусідніх країнах, де використовуються пільги при оподаткуванні, прибутку, ПДВ, земельного, транспортного податку, а

задекларована в Законі можливість отримання коштів з державного чи місцевих бюджетів не є обов'язковою, а в умовах бюджетного дефіциту зводиться до нуля.

Проведений аналіз різних видів індустріальних парків, дозволяє виділити ті, що є найбільш прийнятними для України в сьогоденних умовах господарювання – це муніципальні парки типу гріндфіл.

Індустріальні парки в Україні є новим кроком на шляху до активізації інвестиційної активності, тому в цілому ідея індустріальних парків є досить перспективною та економічно вигідною як для підприємств, так і для держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Hungary. Your Trading and Investment Partner [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.hu>
2. Huntsville/Madison County Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hmcpl.org/>
3. Industrial parks of Korea Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.investkorea.org/>
4. Kokkola Industrial Park. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kip.fi>.
5. Kulim Hi-Tech Park. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.khttp.com.my>
6. MidAmerica Industrial Park. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.maip.com/>
7. New provisions on industrial parks / Tax and Legal Aler, 16 July 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pwc.ro/en/tax-online/tax-and-legal-alerts/>
8. Tefen Industrial Park. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tefen.com>
9. The Global Competitiveness Report 2016-2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org>
10. The 23rd Survey of Investment Related Costs in Asia and Oceania, Japan External Trade Organization (JETRO), FY 2012 Survey 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.jetro.go.jp/en/reports/survey/pdf/2013>
11. Unctad: Foreign direct investment 2005-2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unctadstat.unctad.org>
12. Wilmington Industrial Park Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wilmingtonindustrialpark.org>

13. World Bank Group Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>
14. Бенювська Л. Я. Індустріальні парки як інструмент розвитку регіональної економіки: теоретичні аспекти / Л. Я. Бенювська // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2014. - Вип. 3. - С. 509-517. - Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>
15. Вплив ТНК на розвиток економіки України: переваги та недоліки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mev.khnu.km.ua/>
16. Глаз К. Створення індустріальних парків в Україні: проблеми, перспективи, законодавчі ініціативи [Електронний ресурс] / К. Глаз. – Режим доступу до ресурсу: <http://investukraine.com>.
17. Гриценко С.І. Реалії та можливості становлення індустріальних парків у контексті забезпечення сталого розвитку України / Економіка і організація управління. – 2016. – 10 с.
18. Закон України “Про індустріальні парки” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
19. Єгорова О. О. «Щодо заходів стимулювання створення та функціонування індустріальних парків в Україні» [Електронний ресурс] / О. О. Єгорова // Аналітична записка. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1340/>
20. Індустріальні парки в Україні: удосконалення політики стимулювання у контексті світового досвіду / А.П. Павлюк, О.О. Єгорова, К.Л. Маркевич [та ін.]. – К. : НІСД, 2014. – 64 с.
21. Індустріальні парки: запитання-відповіді / Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/>
22. Малюта Л. Індустріальні парки – інноваційний вектор розвитку промислового виробництва / Людмила Малюта // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2014. — Вип. 1 (10). — С. 264-276. — [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/>

23. Митрофанова И. В. Преимущества и проблемы организации регионального промышленного комплекса в формате индустриального парка / И. В. Митрофанова, И. А. Митрофанова, Э. В. Родионова, М. Г. Майорникова // Известия Волгоградского государственного технического университета. – 2013. – №11.

24. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: Індустріальні парки в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

25. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України - Створення індустріальних парків на земельних ділянках державної та комунальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

26. Молдаван О. О. Доцільність запровадження індустріальних парків в Україні [Електронний ресурс] / О. О. Молдаван. – Режим доступу : <http://dspace.nbuu.gov.ua/handle/123>

27. Національний проект «Індустріальні парки України» / Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://investcenter.km.ua/>

28. Національний проект «Індустріальні парки України» – створення промислово-виробничої інфраструктури [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrproject.gov.ua>.

29. Обсяги ВВП країн світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://knoema.ru/>

30. Павлюк А. Розвиток індустріальних парків в Україні: проблеми політики стимулювання / А. Павлюк // Економіст. – 2016. – №1. –С.25-28.

31. Прорвемося через парк // Вісник Міністерства доходів и зборів України. – 2013. – №19.

32. Поєдинок В. В. Правовий режим індустріальних парків в Україні [Електронний ресурс] / В. В. Поєдинок. – Режим доступу : <http://www.sn-jurid.crimea.ua/arhiv/2013>

33. Щодо механізмів запровадження індустріальних парків в Україні.
Аналітична записка // Офіційний портал Національного інституту
стратегічних досліджень. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/509>

ДОДАТОК 1

Таблиця 1

Індустріальні парки України, внесені до Реєстру індустріальних парків (станом на грудень 2014 р.)[20]

Назва / місце розташування / дата включення до реєстру	Документи щодо створення	Площа, га	Кількість нових робочих місць	Плановий обсяг інвестицій / державне фінансування	Види діяльності
«Долина» / м. Долина, Івано-Франківська обл., урочище «Аеродром» / 03.02.2014	Рішення Долинської міської ради «Про індустріальний парк «Долина» від 31.10.2013 №1272-35/2013; Концепція індустріального парку «Долина» від 31.10.2013 №1270-35/2013.	29,4	2000	400 млн. грн.	Приладобудування, електроніка, елементи автомобілебудування, легка промисловість, харчова промисловість, переробка деревини, логістика, складування.
«Славута» / м. Славута, Хмельницька обл. / 07.02.2014	Рішення Славутської міської ради «Про створення індустріального парку» від 31.05.2013 №18-30/2013; «Про затвердження концепції індустріального (промислового) парку «Славута» від 01.03.2013 № 6-27/2013.	50	500	н/д	Металообробка; виробництво будівельної продукції; деревообробна промисловість; обробка тваринних, харчових продуктів і смакових речовин; текстильне виробництво
«Львівський індустріальний парк «Рясне-2» / м. Львів, Львівська обл. / 07.02.2014	Ухвала Львівської міської ради «Про створення індустріального парку у м. Львові» №2312 від 30.05.2013; «Про затвердження Концепція розвитку індустріального парку м. Львова» від 20.09.2012 №1734.	23,9	від 500 до 2500	100 млн. дол. США	Деревообробка, целюлозно-паперова промисловість, видавнича справа; виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування; виробництво гумових та пластмасових виробів.
«Індустріальний парк «Коростень» / м. Коростень, Житомирська	Концепція індустріального парку «Коростень» затверджена	42,2	350	160,8 млн. дол. США	Легка промисловість, автомобілебудування, (комплектуючі),

обл., земельна ділянка типу «Greenfield» / 01.04.2014	рішення Коростенської міської ради від 28 серпня 2013 року №1159.				електроніка, виробництва енергозберігаючого обладнання; харчова промисловість, логістичний центр; працює завод по виробництву меблевих плит МДФ.
«Соломоново» / с. Соломоново, Ужгородський район, Закарпатська обл., на території СЕЗ «Закарпаття» / 06.06.2014	н/д	66,2	5400	530,2 млн. грн.. (інфраструктура – 33,1 млн.; виробничі площі – 497,1 млн. грн.. – керуюча компанія); 98 тис. дол. США (інженерні мережі – Держінвестпроект).	Машинобудування, виробництво автомобілів.
«СВЕМА» / м. Шостка, Сумська обл. / 06.06.2014	Рішення Шосткінської міської ради «Про концепцію індустріального парку «Свема» від 25.01.2013 № 11; Постанова КМУ від 30.11.2011 р. №1265 «Про затвердження Державної цільової програми розвитку індустріального (промислового) парку «Свема» в м. Шостці Сумської області на 2012-2015 роки»	92	2000	9 млн. дол. США - для модернізації інфраструктури (під'їзні шляхи, водогін, каналізація, електричні мережі, реконструкція будівель тощо) (Держінвестпроект)	Хімічне виробництво, виробництво фармацевтичних виробів, будівельних матеріалів, деревообробка, виробництво із пластмаси.
«Центральний» / м. Кременчук, Полтавська обл. / земельна ділянка типу «Greenfield» / 01.04.2014	Рішення Кременчуцької міської ради «Про створення Індустріального парку «Центральний» в м. Кременчук» від 26.06.2013; «Про затвердження Концепція індустріального парку «Центральний» в м. Кременчук» від 25.12.2012 р.	168,6	3555	422 млн. дол. США	Машинобудування, логістика, IT- технології та електроніка, малий та середній бізнес, альтернативна енергетика та машинобудування.
«Перший український індустріальний	н/д	105	2000	1,87 млрд. грн.	Харчове, фармацевтичне, деревообробне,

парк»/ с. Велика Димерка Броварського району, Київська обл./ 08.07.2014					меблеве, поліграфічне виробництво, автомобілебудування , металообробка.
«iPark» / Комінтернівський район, Одеська обл./02.09.2014	н/д	500	1195	500 млн. грн.	Переробна, приладобудівна, нафтохімічна промисловість, автомобілебудування , робототехніка.
«BionicHill» / Київ/ 02.09.2014	Постанова КМУ «Деякі питання підготовки до реалізації національного проекту «Технополіс» від 31.10.2012 №1014; Наказ Держінвестпроект у щодо затвердження проекту «Біонік Хілл», від 03.08.2012 №153	147	35000	4,45 млрд. грн.	Сфери високих технологій, енергоефективність, енергозбереження.
«Кривбас» / м. Кривий Ріг, Дніпропетровськ а обл. / 02.09.2014	Рішення Криворізької міської ради «Про затвердження Концепції індустріального парку «Кривбас» та створення його на території міста Кривого Рогу» від 30.12.2013 №2345	34,07	2245	250 млн. грн.	Машинобудування, виготовлення будматеріалів, логістичний центр, легка промисловість та «hi-tech»
«Індустріальний парк «Тростянецький» / м. Тростянець, Сумська обл. / 02.09.2014	Рішення Тростянецької міської ради «Про затвердження концепції створення індустріального (промислового) парку «Тростянець» №5 від 25.01.2013; Рішення Тростянецької міської ради «Про нову редакцію концепції створення індустріального (промислового) парку «Тростянець»	41,14	500	170 млн. дол. США	Облаштуванням сучасної інженерно- транспортної інфраструктури для розміщення на ній виробничих, складських та адміністративних приміщень, які повинні використовуватися підприємствами харчової або ж легкої промисловості.

	№174 від 02.10.2014.				
--	-------------------------	--	--	--	--